

Lausunto

26.06.2024

Asia: VN/28405/2023

Luonnos hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi ilmastolain muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Kuntaliitto kiittää mahdollisuudesta antaa lausunto luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi ilmastolain muuttamisesta.

Kuntaliitto vastustaa poukkoilevaa lainsäädäntöä, josta ilmastolain muuttaminen, sen oltua voimassa vain reilun vuoden, on hyvä esimerkki. Epäjohdonmukainen lainsäädäntö ei edesauta kuntien ilmastotyötä. Ilmastoasiat ja kuntien ilmastotyö ovat teemoja, jotka jatkuvat yli hallituskausien. Kunnat tarvitsevat ilmastotyöhönsä työrauhan. Lisäksi kunnilla tulee olla näkymä siitä, että valtio on luotettava yhteistyökumppani ja kuntien ilmastotyön arvostaja ja tukija.

Kuntaliitto piti hyvänä valtion myöntämää rahallista avustusta, jota kuntien oli mahdollista hakea ilmastosuunnitelmien laatimistyöhön. Myös lakiin kirjattu kuntien ilmastosuunnitelmavelvoite oli lopulta Kuntaliiton arvion mukaan muotoiltu hallinnolliselta taakaltaan kohtuulliseksi myös pienten kuntien kannalta. Kuntaliiton toteuttaman Kuntien ilmastokyselyn (2024) tulosten perusteella suunnitelmallinen ilmastotyö kaipaa rahoitusta. Kuntien ilmastoratkaisut -ohjelma koettiin kunnissa tärkeänä. Vaikka ohjelman avustukset olivat pieniä, täydensivät ne keveänä järjestelynä muuta ja etenkin byrokraattisesti vaativampaa EU-rahoitusta.

Kuntien ilmastokyselyn perusteella kuntien luotto omiin ja etenkin kansallisiin ilmastotavoitteisiin on heikentynyt. Poukkoileva lainsäädäntö ja ilmastokeskustelun vaimentuminen vaikuttavat negatiivisesti kuntien uskoon ja motivaatioon ilmastotyöhön liittyen. Kunnilla on tärkeä rooli, vastuu ja paljon mahdollisuuksia ilmastotoimijana. Kuten luonnoksessakin todetaan, voi ilmastosuunnitelmavelvoitteen kumoaminen vaikuttaa Suomen mahdollisuuksiin saavuttaa kansalliset ilmastotavoitteensa. Kuntaliitto haluaa myös korostaa, että ilman kuntien toimenpiteitä kansallisen (ja EU:n) tason tavoitteet kasvihuonekaasujen vähentämisestä eivät toteudu.

Luonnoksessa todetaan, että kunnat voivat jatkaa suunnitelmallista ilmastotyötä vapaaehtoisesti ja että kuntien ilmastotyötä tuettaisiin Suomen ympäristökeskuksen ylläpitämän päästötietopalvelun jatkamisella. Kuntaliitto kokee päästötietopalvelun erittäin tarpeelliseksi. Kuten luonnoksestakin ilmenee, on kävijämäärien perusteella palvelulla käyttäjiä ja tarvetta.

Suomen ympäristökeskukselle ei esitetä vuoden 2025 talousarvioesitykseen määrärahoja päästötietopalvelun ylläpitämistä varten. Päästötietopalvelun ylläpitämistä voidaan pitää kustannustehokkaana ja kokonaistaloudellisesti perusteltuna tehtävänä. Päästötietopalvelu tuottaa sekä seuranta- että ennakoivaa tietoa kansalliselta tasolta kuntatasolle Suomen hiilineutraaliustavoitteen saavuttamisen seuraamiseksi. Saman tiedon kerääminen ja koostaminen kuntien voimavaroilla olisi kokonaistaloudellisesti huomattavasti kalliimpaa ja olisi hyvin haastavaa toteuttaa.

Kuntaliitto korostaa, että Suomen ympäristökeskukselle on varattava resurssit ja määräraha jatkossakin päästötietopalvelun ylläpitämiseksi ja kehittämiseksi. Suomen ympäristökeskuksen roolia päästöpalvelun ylläpitäjänä pitäisi pikemminkin vahvistaa ja resursseja lisätä, jotta päästötietopalvelu saataisiin reaaliaikaisemmaksi.

Kuntien ilmastokyselyn avoimissa vastauksissa todettiin, että ilmastosuunnitelmavelvoite nosti ilmastotyön tärkeyttä kunnassa ja mahdollisti siihen paremmat resurssit. Velvoite on mahdollistanut useiden pienten ja keskisuurten kuntien ilmastosuunnitelmien valmistelun, ja sitä kautta kunnan ilmastotyö on tullut läheisemmäksi osaksi viranhaltijoita ja päättäjiä.

Luonnoksessa todetaankin, että velvoitteen kumoaminen vaikuttaisi erityisesti pieniin ja keskisuuriin kuntiin. Jotkin kunnat kokevat, ettei kuntien tasa-arvoinen kohtelu toteudu, koska kaikki eivät ehtineet saada ympäristöministeriön rahoitusta. Lakisääteinen velvollisuus loi kunnille yhteiset lähtökohdat ilmastotyöhön ja piti kunnat mukana samassa kehityksessä helpottaen kuntien välistä yhteistyötä.

Seppinen Marjaana
Kuntaliitto / Association of Finnish Municipalities